

ประโยค ป.ธ.๕
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

๑. ชมฺมทานมฺปน ยสฺมา อตฺถปฺปฏิสฺสเวทิตาทินฺ คุณฺหานํ ปทญฺจานํ ตสฺมา มงฺคฺลนฺติ วุจฺจติ ฯ วุตฺตมฺเหตํ ปณฺจกงฺคฺตฺตเร ปจฺมปณฺณาสกฺสฺส ตฺติยวคฺเค ปุณฺจปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน น เหว โข สฺตถา ชมฺมํ เทเสติ อญฺญตโร วา ครุญฺจานิโย สฺพรหมจาริ อปีจ โข ยถาสฺตํ ยถาปริยตฺตํ ชมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสติ ยถา ยถา ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยถาสฺตํ ยถาปริยตฺตํ ชมฺมํ วิตฺถาเรน ปเรสํ เทเสติ ตถา ตถา โส ตสฺมี ชมฺเม อตฺถปฺปฏิสฺสเวทึ จ โหติ ชมฺมปฺปฏิสฺสเวทึ จ ตสฺส อตฺถปฺปฏิสฺสเวทึโน ชมฺมปฺปฏิสฺสเวทึโน ปาโมชฺชํ ชายติ ปมุทิตสฺส ปีติ ชายติ ปีติมนสฺส กายิ ปสฺสสมฺภติ ปสฺสทุชฺชากายิ สุขํ เวเทติ สุขิโน จิตฺตํ สมาริยติ ฯ อิํ ภิกฺขเว ทฺติยํ วิมุตฺตตายตฺนํ ยตฺถ ภิกฺขุโน อปฺปมตฺตสฺส อาตานิโน ปหิตตฺตสฺส วิหโรโต อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมุจฺจติ อปริกฺชีณา วา อาสวา ปริกฺขยํ คจฺจนฺติ อปฺปตฺตํ วา อนฺนตฺตรํ โยคกฺเขมํ อหฺนฺนฺปาณาปฺตึติ ฯ

วิมุตฺติสฺสุตฺตปาลี ฯ

ชมฺมมฺนฺติ จตฺตสฺสจฺจชมฺมํ เทเสติ ฯ **อตฺถปฺปฏิสฺสเวทึโนติ** ปาลีอตฺถํ อาชานนฺตสฺส ฯ **ชมฺมปฺปฏิสฺสเวทึโนติ** ปาลี อาชานนฺตสฺส ฯ **ปาโมชฺชนฺติ** ตฺรุณา ปีติ ฯ **ปีติติ** ตฺรุณาการภฺตฺตา พลวปฺปีติ ฯ **กายิ** นามกายิ ฯ **ปสฺสสมฺภตฺติ** ปฏฺิปปสฺสสมฺภติ ฯ **สุขํ เวเทติ** สุขํ ปฏฺิลภติ ฯ **สมาริยติ** อรหฺตฺตผลสมาริณา สมาริยติ ฯ **อญฺญตโร** ตํ ชมฺมํ สฺสณฺนโต อาคตาคตฺตญฺจาเน ฉานวิปฺสฺสนามคฺคผลานิ ชานาติ ตสฺส เอวํ ชานโต ปีติ อฺปฺปชฺชติ โส ตสฺสา ปีติยา อนฺตรธา โอสกฺกิตฺตํ น เหวโต อฺปฺจารกมฺมญฺจานิโก หุตฺวา วิปฺสฺสนํ วชฺชเมตฺวา อรหฺตฺตํ ปาปฺณาติ ตํ สนฺชาย วุตฺตํ **จิตฺตํ สมาริยติ** ตพฺพณฺณนา ฯ

๒. อตีเต สาวตถุถิยํ จตฺตารโ ราชปุตฺตทา ปเรลํ รกฺขิตโคปิเต มาตุคามา
 อปฺรชฺฌิตฺวา จิตฺตเกพี กิพฺนฺตา พหุํ ปาปกมมํ กตฺวา กาลํ กตฺวา สาวตฺถีสามนฺเต
 จตฺตสฺส โลหกฺุมภิสฺส นิพฺพตฺตีสฺส ฯ เต กุญฺจิตฺเต ชารโลณฺทเก เพณฺทเททกํ ปจฺจมานา
 ตีสวสฺสสทฺสกาเลน อโ ฅนฺตฺวา กุมฺภิตลํ อาหจฺจ อฺหุํ อาโรหนฺตา ตีสวสฺส-
 สทฺสทฺส กาลเเนว กุมฺภิมุขํ ทิสฺวา กทา นุ โช อิมฺมหา ทุกฺขา มุจฺจิสฺสามาติ
 จินฺเตตฺวา จตฺตสฺส คาถาโย ปฺริปฺนฺณํ กตฺวา วตฺตูกามาปิ ตถา กาทุํ อสฺกโกหนฺตา **ท**
ส น โสติ เอเกกฺขรเมว วตฺวา ปฺนฺ นิมุคฺคา อหฺลฺสุํ ฯ เตสฺ ทูการํ วตฺวา นิมุคฺคสฺตฺโต
 เอวํ วตฺตูกาโม อโหสิ

ทฺชฺชิวิตมชฺชิวิมฺหา เยลํ โน น ททามฺห เส

วิชฺชมาเนสฺ โภเคสฺ ทิปํ นากมฺห อตฺตโนติ ฯ

ตตฺถ ทฺชฺชิวิตนฺติ ตีณิ ทฺจจฺริทานิ จรฺนฺตา ทฺชฺชิวิตํ ลามกชฺชิวิตํ ชฺชวฺนฺติ
 นาม ฯ โส ตเทว สนฺธาเยวมาท ฯ เยลํ โนติ เย มยํ เทยฺยธมฺเม จ ปฏฺิคฺคาทเก จ
 วิชฺชมาเนเยว น ทานํ ททาม ฯ ทิปํ นากมฺหาติ ปตฺิฏฺจํ น กริมฺหา ฯ

สการํ วตฺวา นิมุคฺโค เอวํ วตฺตูกาโม

สฺกฺจิสฺ วสฺสสทฺสทานิ ปฺริปฺนฺณานิ สพฺพโส

นฺริเย ปจฺจมานานํ กทา อนฺโต ภวิสฺสตีติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๕

แปล มคธเป็นไทย

๑. ส่วนธรรมทาน เพราะเหตุที่เป็นปทัฏฐานแห่งคุณทั้งหลาย มีความเป็นผู้เข้าใจ อรรถเป็นต้น ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า เป็นมงคล ฯ สมจริงดังพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ในตติยวรรค ปฐมปัณณาสก์ ปัญจกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า ภิคุหฺงหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่อีก พระศาสดาหรือเพื่อนสพรหมจารี ผู้อยู่ในฐานะครุบางรูป ก็ไม่ได้แสดงธรรมแก่ภิคุหฺงเลย ก็แต่ว่าภิคุหฺงยอมแสดงธรรมเท่าที่ได้สติบ ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแก่ชนเหล่าอื่น โดยพิสดารภิคุหฺงทั้งหลาย เธอยอมเข้าใจอรรถ เข้าใจธรรมในธรรมนั้น เหมือนอย่างที่ภิคุหฺงแสดงธรรมเท่าที่ได้สติบ ได้ศึกษาเล่าเรียนมา แก่ชนเหล่าอื่น โดยพิสดารความปราโมทย์ยอมเกิดแก่เธอผู้เข้าใจอรรถ เข้าใจธรรม ปีติยอมเกิดแก่ผู้มีใจบันเทิง ภายของผู้มีใจเต็มไปด้วยปีติยอมสงบ ผู้มีกายสงบยอมเสวยสุข จิตของผู้มีสุข ย่อมตั้งมั่น ฯ ภิคุหฺงหลาย นี้เป็นแดนเกิดแห่งวิมุตติ (วิมุตตายนะ) ข้อที่ ๒ ซึ่งเป็นที่ที่จิตของภิคุหฺงผู้ไม่ประมาท มีความเพียร มีใจเด็ดเดี่ยวอยู่ที่ยังไม่หลุดพ้น ย่อมหลุดพ้น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไปย่อมถึงความสิ้นไป หรือเธอยอมได้บรรลุธรรมอันเกษมจากโยคะชั้นเยี่ยมที่ยังไม่ได้บรรลุ ฯ

บาลีวิมุตตีสสูตร จบ ฯ

อรรถกถาวิมุตตีสสูตรนั้นว่า บทว่า **ธมฺมํ** ได้แก่ ย่อมแสดงสังขธรรม ๔ ประการ ฯ บทว่า **อตฺตปฺปฏิสฺสเวทฺธิโน** ได้แก่ รู้ทั่วถึงเนื้อความแห่งพระบาลี ฯ บทว่า **ธมฺมปฺปฏิสฺสเวทฺธิโน** ได้แก่ รู้ทั่วถึงพระบาลี ฯ ปีติอย่างอ่อนชื่อว่าปราโมทย์ ฯ ปีติอย่างแรงมีอาการยินดี ชื่อว่าปีติ ฯ นามกายชื่อว่ากาย ฯ บทว่า **ปสฺสสมฺภตฺติ** แปลว่า สงบนิ่ง ฯ สงบบทว่า **สุขํ เวเทติ** คือได้รับความสุข ฯ บทว่า **สมฺมาธฺยิตฺติ** ได้แก่ ย่อมตั้งมั่นด้วยสมาธิอันลัมปยุตด้วยพระอรหัตผล ฯ แท้จริง ภิคุหฺงนี้เมื่อฟังธรรมนั้น ย่อมรู้จักฉาน วิปัสสนา มรรค และผล ในฐานะที่มาแล้ว ฯ ปีติยอมเกิดขึ้นแก่เธอผู้รู้อยู่อย่างนี้ เธอไม่ได้ท้อถอยในระหว่างปีตินั้น เป็นผู้เจริญ

อุปัชฌาย์กัมมัฏฐาน เจริญวิปัสสนาแล้ว ย่อมบรรลुพระอรหัต พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหมายเอาพระอรหัตนั้น จึงตรัสว่า **จิตต์ สมาริยติ** ดังนี้ ฯ

ในอดีตกาล ราชบุตร ๔ คน ในกรุงสาวัตถี ประพฤติผิดในมาตุคามที่ชนเหล่าอื่นรักษาคุ้มครองแล้วระเริงตามอำเภอใจอยู่ ทำบาปกรรมเป็นอันมากทำกาลแล้วบังเกิดในโลหกุมภิมหานรก ๔ ชุม ใกล้กรุงสาวัตถี ฯ ราชบุตรเหล่านั้น หมกโหม้อยู่ในน้ำกรดและน้ำเกลือ อันเดือดพล่าน ผุดขึ้นเป็นฟอง จมลงถึงพื้นหม้อโดยกาลประมาณ ๓๐,๐๐๐ ปี ลอยขึ้นมา เห็นปากหม้อโดยกาลประมาณ ๓๐,๐๐๐ ปีเช่นกัน คิดว่า เมื่อไทรหนอแล พวกเราจึงจักพ้นจากทุกข์นี้แม้ประประสงค์จะกล่าวคาถา ๔ คาถาให้ครบถ้วน ก็ไม่อาจทำอย่างนั้นได้ จึงกล่าวเพียงตนละ ๑ อักษรว่า **ทุ ส น โส** เท่านั้นแล้วได้จมลงอีก ฯ บรรดาสัตว์ทั้ง ๔ ตนนั้น สัตว์ตนที่กล่าวว่า ทุ อักษรแล้วจมลง ได้เป็นผู้ประสงค์จะกล่าวอย่างนี้ว่า

เราเหล่าใด เมื่อโภคะทั้งหลายมีอยู่ ไม่ได้ให้ทาน ไม่ได้ทำ

ที่พึงแก้ตน เราเหล่านั้น จึงเป็นอยู่อย่าง แสนเชิญ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **ทุชชีวิต** ความว่า สัตว์ทั้งหลายผู้ประพฤติทุจริต ๓ ประการอยู่ ชื่อว่าย่อมเป็นอยู่อย่างแสนเชิญ คือ อยู่อย่างแสนลำบาก ฯ สัตว์นรกนั้นหมายถึงความเป็นอยู่อย่างแสนทุกข์ยากนั้นนั่นแล จึงกล่าวอย่างนี้ ฯ สองบทว่า **เยส โน** ความว่า เราเหล่าใด เมื่อไทยธรรมและปฏิบัติคาหมมีอยู่นั้นแลย่อมไม่ให้ทาน ฯ สองบทว่า ทิปีนากมฺห แปลว่า ไม่กระทำที่พึง ฯ

สัตว์ตนที่กล่าว ส อักษร แล้วจมลง ได้เป็นผู้ประสงค์จะกล่าว

อย่างนี้ว่า เมื่อพวกเราถูกหมกโหม้อยู่ในนรก ครบ ๖๐,๐๐๐ ปีแล้ว

โดยประการทั้งปวง เมื่อไรจักถึงที่สุด ฯ